

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра економіки та підприємництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“ 31 ” VII 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»**

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма «Бізнес у сфері послуг»
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

Палехова В.А.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва

Кузьменко О.Б.

Гарант освітньої програми

Семенчук І.М.

В.о. декана факультету економічних наук

Філімонова О.Б.

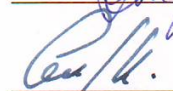
Директор Навчально-наукового інституту
післядипломної освіти

Норд Г.Л.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Основи економічної теорії	
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	
Спеціалізація (якщо є)	відсутня	
Освітня програма	«Бізнес у сфері послуг»	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1	
Навчальний рік	2020–2021	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	1	1–2
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6 кредитів /180 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	– лекції	10
	– практичне заняття	10
	– годин самостійної роботи студентів	160
Відсоток аудиторного навантаження	50%	/ 11%
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Відсутня	
Форма підсумкового контролю	Іспит	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: базова економічна підготовка студентів, формування системи знань з економічної теорії, економічного (критичного) мислення та економічного світогляду.

Завдання:

- розкрити сутність економічних явищ та процесів;
- надати знання про принципи та закони функціонування економіки на мікро- та макрорівнях;
- продемонструвати закономірний характер розвитку економічних систем;
- закласти теоретичну основу для економічних досліджень та формування сучасного економічного (критичного) мислення;
- сформувані навички використання економічних моделей для аналізу конкретних економічних ситуацій, самостійної творчої роботи.

Передумови вивчення дисципліни: основи економічної теорії є першою економічною дисципліною, з якої починають навчання студенти економічних спеціальностей. Тож передумовою є лише мовне підґрунтя (у ході знайомства з економічними категоріями студенти засвоюють й англійські аналоги). Наявність початкової підготовки (вивчення економічної теорії в школі) значення не має.

Очікувані результати навчання: володіння економічною термінологією, уявлення про існуючі альтернативні погляди щодо основних економічних питань, здатність аналізувати та виносити адекватні судження по економічних проблемах, застосування отриманих знань в подальшому – як при вивченні економічних дисциплін, так і в практичній діяльності при обґрунтуванні власних господарських рішень.

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- сутність економічних категорій та економічних законів;
- основні закономірності економічного життя як окремих суб'єктів, так і суспільства в цілому;
- основні тенденції економічного розвитку;
- основні принципи аналізу економічних процесів та явищ;

має вміти:

- адекватно використовувати категоріальний апарат;
- застосовувати отримані знання для аналізу реальних економічних явищ і процесів;
- виявляти економічні проблеми при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення з врахуванням соціально-економічних наслідків;
- обґрунтовувати свої висновки з використанням економічної теорії;
- економічно грамотно формулювати та аргументувати свою позицію;
- організовувати свою самостійну пізнавальну діяльність, самоконтроль і самоаналіз, самостійно здобувати нові знання.

Програмні компетенції

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування бізнесу у сфері послуг, підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- ПРН 5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
- ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

2. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

№ з/п	Назви розділів та тем	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>Розділ I. Введення в економічну теорію</i>		18	4	4	10
1.1	Тема 1. Еволюція економічної думки	10	2	2	6
1.2	Тема 2. Предмет і метод економічної теорії	8	2	2	4
<i>Розділ II. Основи ринкового господарства</i>		46	12	10	24
2.1	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства	16	4	4	8
2.2	Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва: товар і гроші	16	4	4	8
2.3	Тема 5. Ринок: сутність і закони	14	4	2	8
<i>Розділ III. Основи мікроекономіки</i>		50	12	12	26
3.1	Тема 6. Чинники виробництва, форми їх з'єднання	8	2	2	4
3.2	Тема 7. Праця і заробітна плата	8	2	2	4
3.3	Тема 8. Теорії відсотку і ренти	8	2	2	4
3.4	Тема 9. Підприємницька діяльність Теорії прибутку.	8	2	2	4
3.5	Тема 10. Акціонерний капітал. Ринок цінних паперів	8	2	2	4
3.6	Тема 11. Монополія і конкуренція	10	2	2	6
<i>Розділ IV. Основи макроекономіки</i>		44	12	12	20
4.1	Тема 12. Предмет та принципи макроекономіки. Результати національного виробництва	8	2	2	4
4.2	Тема 13. Економічне зростання: сутність і проблеми	8	2	2	4
4.3	Тема 14. Циклічність ринкової економіки	12	4	4	4
4.4	Тема 15. Основи теорії державного регулювання економіки	8	2	2	4
4.5	Тема 16. Фінансова система та фінансова політика держави	8	2	2	4
<i>Розділ V. Міжнародні аспекти економічної теорії</i>		20	5	5	10
5.1	Тема 17. Світова економіка. Міжнародні економічні відносини	12	3	3	6
5.2	Тема 18. Міжнародна валютна система	8	2	2	4
	Колоквіум	2		2	
Разом (годин)		180	45	45	90

Заочна форма:

№ з/п	Назви розділів та тем	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>Розділ I. Введення в економічну теорію</i>		22	2	2	18
1.1	Тема 1. Еволюція економічної думки	10	1	1	9
1.2	Тема 2. Предмет і метод економічної теорії	10	1	1	9
<i>Розділ II. Основи ринкового господарства</i>		32	2	2	28
2.1	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства	10	-	-	10
2.2	Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва: товар і гроші	10	-	-	10
2.3	Тема 5. Ринок: сутність і закони	12	2	2	8
<i>Розділ III. Основи мікроекономіки</i>		57	2	2	53
3.1	Тема 6. Чинники виробництва, форми їх з'єднання	9	-	-	9
3.2	Тема 7. Праця і заробітна плата	9	-	-	9
3.3	Тема 8. Теорії відсотку і ренти	9	-	-	9
3.4	Тема 9. Підприємницька діяльність Теорії прибутку.	9	-	-	9
3.5	Тема 10. Акціонерний капітал. Ринок цінних паперів	9	-	-	9
3.6	Тема 11. Монополія і конкуренція	12	2	2	8
<i>Розділ IV. Основи макроекономіки</i>		47	2	2	43
4.1	Тема 12. Предмет та принципи макроекономіки. Результати національного виробництва	10	1	1	8
4.2	Тема 13. Економічне зростання: сутність і проблеми	9	-	-	9
4.3	Тема 14. Теорії економічного циклу	10	1	1	8
4.4	Тема 15. Основи теорії державного регулювання економіки	9	-	-	9
4.5	Тема 16. Фінансова система та фінансова політика держави	9	-	-	9
<i>Розділ V. Міжнародні аспекти економічної теорії</i>		22	2	2	18
5.1	Тема 17. Світова економіка. Міжнародні економічні відносини	11	1	1	9
5.2	Тема 18. Міжнародна валютна система	11	1	1	9
Разом (годин)		180	10	10	160

3. Зміст навчальної дисципліни

3.1. План лекцій

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Еволюція економічної думки 1) Виникнення економічної думки. Перші економічні школи. 2) Класична школа політекономії. 3) Розвиток економічної науки у другій половині XIX ст. 4) Основні напрями сучасної економічної теорії. 5) Стисла характеристика української економічної думки.
2	Тема 2. Предмет і метод економічної теорії 1) Предмет економічної теорії. 2) Економічні категорії та економічні закони. 3) Функції економічної теорії. 4) Методи пізнання соціально-економічних явищ.
3	Тема 3.1. Соціально-економічний устрій суспільства: економічні системи 1) Періодизація суспільного розвитку. 2) Поділ праці та спеціалізація. 3) Економічні системи.
4	Тема 3.2. Соціально-економічний устрій суспільства: економічна поведінка і власність 1) Економічна теорія про роль людини в економіці. 2) Поняття власності. Еволюція відносин власності
5	Тема 4.1. Товарна форма організації суспільного виробництва: товар і його властивості 1) Блага, їхні види. 2) Аналіз товару і товарного господарства: а) теорія трудової вартості; б) теорія граничної корисності.
6	Тема 4.2. Товарна форма організації суспільного виробництва: гроші та грошовий обіг 1) Походження грошей. 1) Функції грошей. 2) Грошовий обіг. Інфляція. 3) Сучасні кредитно-паперові гроші.
7	Тема 5.1. Загальна характеристика ринку 1) Сутність ринку, його функції та структура. 1) Суб'єкти та інфраструктура ринку.
8	Тема 5.2. Основні закони ринку 1) Закони попиту й пропозиції. 2) Ринкова рівновага. 3) Поняття маркетингу.
9	Тема 6. Чинники виробництва, форми їх з'єднання 1) Процес виробництва та його чинники. 2) Теорія додаткової вартості. 3) Капітал і теорія граничної продуктивності.
10	Тема 7. Праця і заробітна платня 1) Ринок робочої сили як один з ринків чинників виробництва. 2) Основні етапи розвитку теорії праці, заробітної платні та людського капіталу. 3) Розподіл і соціальна справедливість.

11	Тема 8. Теорії відсотку і ренти 1) Капітал, інвестиції, позичковий відсоток. 2) Ринок капіталу. 3) Ринок землі і земельна рента.
12	Тема 9. Підприємницька діяльність. Теорії прибутку 1) Сутність підприємницької діяльності та функції підприємця. 2) Прибуток як винагорода підприємця. 3) Теорія фірми. 4) Фірма як організаційна форма підприємництва. Види фірм.
13	Тема 10. Акціонерний капітал. Ринок цінних паперів 1) Сутність акціонерного капіталу. Акція та інші цінні папери. 2) Ринок цінних паперів. Фондова біржа, механізми її функціонування. 3) Теоретичні аспекти акціонерного капіталу та ринку цінних паперів.
14	Тема 11. Монополія і конкуренція 1) Сутність конкуренції. 2) Аналіз монополії і конкуренції в економічній теорії. 3) Соціально-економічні наслідки монополізму. Антимонопольна політика. 4) Стратегія конкурентної боротьби.
15	Тема 12. Предмет та принципи макроекономіки. Результати національного виробництва 1) Особливості макрорівня. 2) Історія розвитку макроекономічної науки. 3) Методи макроаналізу. 4) Показники результативності національної економіки. ВВП.
16	Тема 13. Економічне зростання: сутність і проблеми 1) Економічне зростання та економічний розвиток. 2) Показники економічного зростання та економічного розвитку. 3) Типи та чинники економічного зростання. 4) Механізм економічного зростання: мультиплікатор й акселератор. 5) Проблеми і наслідки економічного зростання.
17	Тема 14.1. Теорії економічного циклу 1) Циклічний розвиток ринкової економіки. 2) Загальна характеристика економічного циклу. 3) Причини циклічності ринкової економіки, види економічних циклів.
18	Тема 14.2. Показники макроекономічної нестабільності 1) Безробіття та зайнятість в ході економічного циклу. 2) Інфляція як прояв циклічності. 3) Особливості сучасних економічних циклів.
19	Тема 15. Основи теорії державного регулювання економіки 1) Еволюція поглядів на роль держави в економіці: за і проти. 2) Економічні функції держави в ринковій економіці. 3) Цілі та методи державного регулювання.
20	Тема 16. Фінансова система та фінансова політика держави 1) Основні принципи побудови фінансової системи. Держбюджет. 2) Основи теорії оподаткування. Види податків. 3) Бюджетний дефіцит. Державний борг.
21	Тема 17.1. Світова економіка. Світова торгівля 1) Загальні риси світового господарства, об'єктивні основи його розвитку. 2) Міжнародна торгівля та її економічні основи (А. Сміт, Д. Рікардо, Е. Хекшер, Б. Олін, В. Леонт'єв, М. Портер, П. Кругман). 3) Платіжний баланс.

22	Тема 17.2. Світові ринки капіталу та праці 1) Регулювання зовнішньої торгівлі. 2) Міграція капіталів і робочої сили. 3) Вітчизняна політика: ідеали вільної торгівлі або пріоритет національних економічних інтересів.
23	Тема 18. Міжнародна валютна система 1) Валюта. Типи валют. Валютні курси. 2) Основні етапи розвитку валютної системи. 3) Режими валютних курсів. Валютний ринок.

Заочна форма:

1	Теми 1–2. Введення в економічну теорію 1) Стисла еволюція економічної думки. 2) Предмет і метод сучасної економічної теорії.
2	Теми 3–5. Основи ринкового господарства 1) Економічні системи. 2) Ринок, його сутність. 3) Закони попиту і пропозиції.
3	Тема 11. Монополія і конкуренція 1) Сутність конкуренції. 2) Аналіз монополії і конкуренції в економічній теорії. 3) Соціально-економічні наслідки монополізму. Антимонопольна політика.
4	Теми 12, 14. Результати національного виробництва. Економічний цикл 1) Особливості макрорівня. 2) Показники результативності національної економіки. ВВП. 3) Циклічний розвиток ринкової економіки.
5	Теми 17–18. Міжнародні аспекти економічної теорії 1) Міжнародна торгівля та її економічні основи. 2) Платіжний баланс. Регулювання зовнішньої торгівлі. 3) Валюта. Валютні курси та режими.

3.2. План практичних занять

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Еволюція економічної думки 1) Чи будуть однаковими відповіді на питання: “Коли і де народилася економічна думка?” та “Коли і де народилася економічна теорія?”? 2) Поясніть виникнення термінів “економія”, “політекономія”, “економікс”. Чи є між ними суттєва різниця? 3) Кого називають першим економістом і хто є батьком терміну “економіка”? 4) Хто вніс в економічну науку положення, що суспільством, як і природою, керують об’єктивні природні закони? 5) З чим пов’язана відмова наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. від терміну “політекономія” і заміна його терміном “економікс” у західній літературі? 6) Давньогрецькі мислителі визначали економіку як науку про домашнє господарство. Прокоментуйте це положення. 7) Хто і коли ввів назву “політекономія”? Чому цей термін не виник у Стародавній Греції, незважаючи на грецьке походження?
2	Тема 2. Предмет і метод економічної теорії

	<ol style="list-style-type: none"> 1) Чи можна дати стислу відповідь на питання: “Що вивчає економічна теорія”? 2) Що таке продуктивні сили, які їхні основні елементи? 3) Що таке виробничі відносини, яка їхня структура та зв'язок з продуктивними силами? 4) Як слід розуміти безмежність потреб людини та суспільства? 5) Як пов'язана проблема обмеженості ресурсів з виникненням та еволюцією ринкової економіки? 6) У чому полягає відмінність між економічними законами та законами природи? 7) Які методи використовує економічна теорія?
3	<p>Тема 3.1. Соціально-економічний устрій суспільства: економічні системи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Чому так довго існувало натуральне господарство? 2) Зробіть порівняльний аналіз економічних систем. 3) Яким чином традиційна, командна і ринкова економіка вирішують проблему обмеженості ресурсів? 4) Чи порушує принцип <i>laissez faire</i> заборона продажу пива особам до 21 року в американських штатах? 5) Які принципові недоліки ринкової економіки роблять її аж ніяк не ідеальною системою?
4	<p>Тема 3.2. Соціально-економічний устрій суспільства: економічна поведінка і власність</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Наведіть фундаментальні характеристики <i>Homo oeconomicus</i>. 2) Яка поведінка споживача називається раціональною? 3) Як ви вважаєте, які моделі людської поведінки найкраще пояснюють українську економічну ментальність? 4) Чи є приватна власність обов'язковим атрибутом ринкового господарства? Чому? 5) Як ви розумієте відносини власності? Охарактеризуйте економічний та юридичний зміст власності.
5	<p>Тема 4.1. Товарна форма організації суспільного виробництва: товар і його властивості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Чи може благо не бути товаром? Чи може продукт мати споживчу вартість і не мати мінової? За яких умов? 2) Чи можна сказати, що чим більше витрачається праці, тим більше вартість товару? 3) Наведіть основні положення трудової теорії вартості. 4) В чому полягає принцип спадної граничної корисності? 5) Навіщо розмежовують загальну та граничну корисність? 6) Як би ви відповіли на питання (парадокс вартості А. Сміта): “Чому вода, яка настільки необхідна, що без неї неможливо жити, має таку невелику ціну, в той час як діаманти, які багатьом зовсім непотрібні, мають таку високу ціну”?
6	<p>4.2. Товарна форма організації суспільного виробництва: гроші та грошовий обіг</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) У чому полягає принципова різниця між еволюційною та раціоналістичною концепціями походження грошей? 2) Як ви розумієте вираз: “Природа створила мало золота, але рідкісним його зробили люди”? 3) Чому бартер шкідливий для економіки? 4) Яку функцію гроші можуть загубити в ситуації інфляції у першу чергу і у більшій мірі, а яку більш повільно і менше? 5) Як змінюється під час інфляції швидкість обертання грошей? 6) Чим небезпечне таке явище, як “доларизація економіки”?
7	<p>Тема 5. Загальна характеристика та основні закони ринку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Проаналізуйте різницю між двома видами ринкових залежностей: а) вплив цін на обсяги попиту і пропозиції; б) вплив попиту і пропозиції на ринкові ціни. Намалюйте відповідні графіки.

	<ol style="list-style-type: none"> 2) Чому захисні медичні маски були найдорожчі у березні 2020 року, а з часом подешевшали? 3) Чому в скандинавських країнах під час пандемії другий санітайзер продавали дорожче за перший? 4) Чи можна уявити ситуацію, коли криві попиту і пропозиції не перетинаються за умови додатних значень ціни та кількості товару? 5) Графічні завдання на зміну попиту та пропозиції та встановлення ринкової рівноваги.
8	Колоквіум
9	<p>Тема 6. Чинники виробництва, форми їх з'єднання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Наведіть приклади капіталомістких і трудомістких галузей промисловості. 2) Як ефективніше будувати греблі: з використанням великої кількості ручної праці та невеликої кількості машин чи навпаки? Чому відповідь буде різною для різних країн? 3) За яким критерієм капітал поділяють на основний та оборотний? 4) Охарактеризуйте виробничу функцію. 5) Виходячи з даної теми, як можна прокоментувати прислів'я: "У семи няньок дитя без ока"? 6) "Знання є єдиним чинником виробництва, яке не підвладне закону спадної граничної продуктивності". Наведіть докази на користь цієї тези Дж. Кларка.
10	<p>Тема 7. Праця і заробітна платня</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) У чому полягають особливості робочої сили відносно інших чинників виробництва? 2) Чим відрізняється ринок праці від ринку товарів? У чому полягає специфічність робочої сили на відміну від інших ресурсів? 3) Покажіть за допомогою графіків попиту та пропозиції, що відбудеться на ринку праці при встановленні державою мінімального рівня заробітної платні. 4) Якщо середня зарплатня в країні зросла на 15% у той час, як рівень цін зріс на 20%, що можна сказати про зміну реальних доходів за цей час? 5) Чому в США домашньої прислуги набагато менше, ніж в Індії, хоча США більш багата країна?
11	<p>Тема 8. Теорії відсотку і ренти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) У чому полягають відмінності капіталу від інших чинників виробництва? 2) Припустимо, що у двох країнах існує однакове з технічної точки зору виробництво. Чому ж впродовж їхнього історичного розвитку в них можуть виявитися абсолютно різні рівні позичкового відсотку? 3) Поясніть причини та умови виникнення диференційної ренти. 4) Як визначається ціна землі? 5) Як розподіляється земельна рента? Хто зацікавлений у максимальному продовженні терміну оренди – землевласник або землекористувач?
12	<p>Тема 9. Підприємницька діяльність. Теорії прибутку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Чому, на ваш погляд, з часом змінювалося тлумачення поняття "підприємець"? 2) Як ви розумієте інноваційну модель підприємницької поведінки? 3) Чим відрізняється прибуток від доходів на інші ресурси? 4) Чим визначаються оптимальні розміри фірм з точки зору інституціонального підходу? 5) У якому випадку трансакційні витрати будуть більші – при виробництві власної продукції або при її імпортуванні?
13	<p>Тема 10. Акціонерний капітал. Ринок цінних паперів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Що змушує підприємців об'єднуватися в акціонерні товариства? 2) Чим облигація відрізняється від акції?

	<p>3) Чому власника цінних паперів називають інвестором? Чи завжди його можна так називати?</p> <p>4) Акціонерне товариство вирішило зовсім не виплачувати дивідендів, щоб спрямувати весь прибуток на розвиток виробництва. Правління вважало, що це обов'язково сприятиме підвищенню курсу акцій, тому що вкладання коштів у розвиток товариства означає зростання дивідендів у майбутньому. Але курс акцій товариства на фондовій біржі різко впав. Як ви вважаєте, чому це відбулося?</p> <p>5) Порівняйте гру на фондовій біржі з грою в казино. Що в них спільного та чим вони відрізняються?</p>
14	<p>Тема 11. Монополія і конкуренція</p> <p>1) Охарактеризуйте основні ознаки чистої конкуренції.</p> <p>2) Коли і як виникають монополії?</p> <p>3) Україна домінує на ринку соняшникової олії. Чому вона за цих умов не визначає ціну?</p> <p>4) Бар'єри входу в ресторанному бізнесі нижче, ніж у сфері авіабізнесу. Чому?</p> <p>5) Чому монополістична конкуренція так дивно називається, адже монополія – це протилежність конкуренції?</p> <p>6) Яку небезпеку несе з собою монополія? Як ви ставитеся до думки Й.Шумпетера, що певний ступінь монополізації створює сильніші стимули до інновацій?</p>
15	<p>Тема 12. Предмет та принципи макроекономіки. Результати національного виробництва</p> <p>1) Коли та у зв'язку з чим макроекономіка виокремилася у самостійний розділ економічної теорії?</p> <p>2) Наведіть основні відмінності мікроекономічного та макроекономічного підходів.</p> <p>3) Коли і в зв'язку з чим народилася макроекономіка?</p> <p>4) Чим відрізняється ВВП від ВНД? Чому зараз перший показник використовується частіше?</p> <p>5) Співставте структуру ВВП та структуру національного багатства.</p> <p>6) Як можна визначити національне багатство?</p>
16	<p>Тема 13. Економічне зростання: сутність і проблеми</p> <p>1) Поясніть різницю між економічним зростанням і економічним розвитком.</p> <p>2) Назвіть джерела економічного зростання.</p> <p>3) Порівняйте переваги й недоліки екстенсивного та інтенсивного типів економічного зростання.</p> <p>4) Чим був зумовлений екстенсивний тип зростання в СРСР?</p> <p>5) Як співвідносяться між собою мультиплікатор й акселератор?</p> <p>6) Чи існує межа економічного зростання? Назвіть його вигоди та витрати.</p>
17	<p>Тема 14. 1. Теорії економічного циклу</p> <p>1) Який зв'язок існує між циклічністю ринкової економіки та її зростанням?</p> <p>2) Чому ринковій економіці внутрішньо притаманна циклічність?</p> <p>3) Чому до 1825 р. ринкова економіка не знала економічних криз?</p> <p>4) Назвіть ознаки окремих фаз економічного циклу.</p> <p>5) Чи має певні позитивні риси економічна криза, незважаючи на її руйнуючу силу?</p> <p>6) Коли почало використовуватися та у чому полягає антициклічне регулювання?</p>
18	<p>Тема 14. 2. Показники макроекономічної нестабільності</p> <p>1) Яке безробіття триваліше – фрикційне або структурне?</p> <p>2) Наведіть три пояснення, чому рівень реальної заробітної платні може лишатися вище рівня, який відповідає рівновазі попиту і пропозиції на ринку праці.</p> <p>3) Чи може рівень безробіття дорівнювати нулю?</p> <p>4) Як ви розумієте вираз: «інфляція – це перш за все «віра в інфляцію»?</p> <p>5) Поясніть та проілюструйте інфляцію попиту та інфляцію пропозиції.</p> <p>6) Чи можна вважати інфляцію різновидом оподаткування?</p>

19	<p>Тема 15. Основи теорії державного регулювання економіки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Наведіть течії економічної думки, прибічники яких вважали, що держава: а) повинна втручатися в економіку; б) не повинна втручатися. 2) Які точки зору на місце держави в ринковій економіці сьогодні є домінуючими? 3) Чому проблема втручання держави в економіку завжди залишається в центрі уваги економістів? 4) Охарактеризуйте основні проблеми “фіаско ринку”. 5) Охарактеризуйте основні цілі державного регулювання економіки. 6) Проаналізуйте позитивні зовнішні ефекти, які виникають при користуванні мобільним зв’язком.
20	<p>Тема 16. Фінансова система та фінансова політика держави</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Бюджет – це план доходів та видатків. Тож він має використовувалися в плановій (командній) економіці? У чому полягає роль бюджету в ринковій економіці? 2) Чи правильно, що будь-який непрямий податок є, як правило, регресивним? Чим вигідні ці податки для влади? 3) Що саме краще оподатковувати – доходи чи витрати? Наведіть позитивні та негативні наслідки обох підходів. 4) Наведіть аргументи на користь висновків А. Лаффера щодо залежності ставок оподаткування та надходжень до бюджету. 5) Чи повинен викликати занепокоєння дефіцит бюджету? Чи можна однозначно стверджувати, що бездефіцитність бюджету означає здорову економіку? 6) Якими показниками краще оцінити тягар державного боргу для економіки країни?
21	<p>Тема 17.1. Світова економіка. Світова торгівля</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Чому глобалізацію можна вважати цілком природним процесом? 2) Чим принципово відрізняється теорема Хекшера-Оліна від принципів абсолютних та порівняльних переваг? 3) Якою теорією можна пояснити експорт одягу з Китаю, айфонів з США, пшениці з Аргентини? 4) Що краще для країни: коли експорт більший за імпорт або навпаки? 5) Коли виявляється вигідною така форма організації бізнесу як ТНК?
22	<p>Тема 17.2. Світові ринки капіталу та праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Пригадайте вигоди та недоліки протекціонізму та вільної торгівлі. Наведіть історичні приклади, коли проведення протекціоністської політики було доречним. 2) Що таке вивіз капіталу та міграція капіталу? Які основні причини вивозу капіталу за кордон? 3) Що означає вираз ”репатрійований капітал”? 4) Використовуючи закони попиту і пропозиції, доведіть, що приплив робочої сили з країн, що розвиваються, дозволяє розвинути країнам знизити середній рівень зарплатні, збільшити прибуток корпорацій та ВВП. 5) Як ви розумієте вираз “лібералізація зовнішньої торгівлі”? Що таке монополія зовнішньої торгівлі?
23	<p>Тема 18. Міжнародна валютна система</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Охарактеризуйте процес еволюції валютних систем. 2) Як впливають зміни валютного курсу на процеси експорту-імпорту? 3) Як ви розумієте паритет купівельної спроможності? 4) Що таке валютні інтервенції? Коли вони використовуються? 5) Чому часті зміни валютних курсів небажані для економіки?

Заочна форма:

1	Теми 1–2. Введення в економічну теорію 1) Поясніть виникнення термінів “економія”, “політекономія”, “економікс”. Чи є між ними суттєва різниця? 2) З чим пов’язана відмова наприкінці XIX – початку XX ст. від терміну “політекономія” і заміна його терміном “економікс” у західній літературі? 3) Як слід розуміти безмежність потреб людини та суспільства? 4) Як пов’язана проблема обмеженості ресурсів з виникненням та еволюцією ринкової економіки?
2	Теми 3–5. Основи ринкового господарства 1) Зробіть порівняльний аналіз економічних систем. 2) Наведіть основні положення трудової теорії вартості. 3) В чому полягає принцип спадної граничної корисності? 4) Назвіть причини виникнення грошей. 5) Що може викликати інфляцію? 6) Проаналізуйте різницю між двома видами ринкових залежностей: а) вплив цін на обсяги попиту і пропозиції; б) вплив попиту і пропозиції на ринкові ціни. Намалюйте відповідні графіки.
3	Тема 11. Монополія і конкуренція 1) Чи можлива цінова конкуренція без зміни витрат виробництва? 2) Чим досконала конкуренція відрізняється від недосконалої? 3) Охарактеризуйте основні ознаки чистої конкуренції, чистої монополії, монополістичної конкуренції та олігополії. 4) Прокоментуйте вислови: – «Конкуренція рівноцінна винагороді для тих, хто виробляє кращі товари за нижчими цінами»; – «Економічна конкуренція - це не війна, а змагання в інтересах один одного».
4	Теми 12, 14. Результати національного виробництва. Економічний цикл 1) Назвіть основні відмінності мікроекономічного та макроекономічного підходів. 2) Поясніть різницю між економічним зростанням і економічним розвитком. 3) Чому ринковій економіці внутрішньо притаманна циклічність? 4) Чи має певні позитивні риси економічна криза, незважаючи на її руйнуючу силу?
5	Теми 17–18. Міжнародні аспекти економічної теорії 1) Чому глобалізацію можна вважати цілком природним процесом? 2) Що краще для країни: коли експорт більший за імпорт або навпаки? 3) Як співвідносяться торговий і платіжний баланс? 4) Як впливають зміни валютного курсу на процеси експорту-імпорту?

3.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма:

Самостійна робота студентів включає засвоєння теоретичного матеріалу на основі лекцій, основної, додаткової та науково-популярної літератури; підготовку до практичних занять. Контроль знань здійснюється на різних рівнях: поточний, проміжний та підсумковий.

Поточний контроль проводиться протягом семестру і передбачає систематичну перевірку знань студентів. Формами поточного контролю є оцінка відповідей на питання практичних (групових) занять, економічних диктантів, домашніх творчих робіт, участі в ділових іграх. Питання, як для практичних занять, так і для домашніх робіт, сформульовані таким чином, щоб реалізувати компетентнісний підхід до навчання. Вони орієнтовані не лише на засвоєння

теоретичного матеріалу, а, головне, на вміння його використовувати для аналізу конкретних (інколи дуже несподіваних) ситуацій. Таким чином формуються навички самостійного, критичного мислення студентів, розвиваються їхні аналітичні здібності.

Домашні творчі роботи (есе) виконуються протягом семестру в позааудиторний час. Вони покликані продемонструвати здатність студентів засвоювати теоретичний матеріал, організувати самостійний пошук додаткової інформації, її аналіз, застосовувати теоретичні постулати до аналізу конкретних ситуацій.

Завдання до творчих робіт наведені в підручнику (Палехова В.А. Політична економія: Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – 320 с.). Або це можуть бути нові завдання злободенної тематики, які мають відношення до реальної ситуації, що склалася.

Всі домашні роботи повинні бути набрані у текстовому редакторі та розміщені в системі Moodle не пізніше 23.30 напередодні практичного заняття з відповідної теми.

Приклади питань для домашніх творчих робіт

1. Спробуйте пояснити, чому в ринковій економіці були створені iPhone та iPod, а в командній – штучний супутник Землі та автомат Калашнікова?
2. Проаналізуйте повість І. С. Нечуй-Левицького «Кайдашева сім'я» з використанням сучасної економічної теорії прав власності.
3. Опишіть і проаналізуйте у ринковій термінології своє рішення отримати вищу економічну освіту. Які цінові та нецінові чинники вплинули на це? Доповніть аналіз графічними моделями.
4. Перекладіть мовою політекономії (використовуючи економічні терміни та категорії) главу «Політична економія шостого століття» роману М. Твена «Янки при дворі короля Артура».
5. Прочитайте II главу повісті М. Твена «Пригоди Тома Соєра». Чи можна здібності Тома сприймати як підприємницькі?
6. «Як ви думаєте, що треба зробити для того, щоб в Україні зникли яблука? Відразу відкиньте варварські думки. Варварами бути не треба – не треба вирубувати дерев. Нічого особливого вигадувати не слід. Достатньо всього-на-всього створити міністерство яблук і їх на прилавках не стане» (В. Пинзеник). Як ви розумієте цю тезу?

Згідно з компетентнісним підходом до навчання, у викладанні слід переносити акцент з традиційного засвоєння знань на вміння користуватися ними, тобто формувати у студентів критичне мислення, ініціативність, активність, здатність адаптуватися до мінливого світу, знаходити власні рішення в проблемних ситуаціях тощо. Особливо це актуально для студентів, які навчаються за спеціальністю 076. З урахуванням цього побудовані завдання для практичних занять та самостійної роботи, які являють собою здебільшого відкриті питання, аналіз конкретних висловів, ситуацій тощо.

Щоб стати успішним у бізнесі, продажу, сфері обслуговування конче потрібні *soft skills*: комунікабельність, вміння слухати, вести переговори, переконувати, відстоювати свою думку, працювати в команді тощо. Здатність працювати в команді формується завдяки використанню у процесі навчання ділових ігор. Серед них найбільше часу відведено віртуальному фондовому ринку, який дозволяє (після вивчення теми 10) краще познайомитися з біржовою діяльністю за допомогою симулятора Wall Street Survivor (<https://www.wallstreetsurvivor.com/>). Студенти, які об'єднані в команди по 3–4 особи, повинні передбачити майбутню діяльність компаній та динаміку курсу їхніх акцій. Завдання полягає в отриманні командою найбільших доходів.

Проміжний контроль здійснюється у форму колоквиуму та контрольних робіт.

Проведення *колоквиуму* передбачено для перевірки знань студентів після опанування ними матеріалу I і II розділів. Студенти повинні продемонструвати знання всіх економічних категорій і всіх економічних законів, які вивчалися в перших п'яти темах, а також уявляти, який

внесок зробили в економічну теорію видатні економісти (такі завдання складають вміст економічних диктантів).

У програму колоквиуму входять такі категорії.

Тема 1. Економія, політекономія, економікс, меркантилізм, фізіократи, класична, неокласична школи, марксизм, кейнсіанство, монетаризм, неолібералізм, інституціоналізм, *laissez faire*.

Тема 2. Процес праці, праця, предмет праці, засоби праці, засоби виробництва, продуктивні сили, виробничі відносини, потреби, блага, неекономічні, економічні блага, економічні ресурси, земля, капітал, підприємницькі здібності, альтернативні витрати, інституціональні чинники, економічні категорії, економічні закони, мікроекономіка, макроекономіка, метод, емпіричний, статистичний, позитивний, нормативний, функціональний методи, метод наукової абстракції, матеріалістична діалектика, аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, *ceteris paribus*, *post hoc ergo propter hoc*.

Тема 3. Засіб виробництва, надбудова, суспільно-економічна формація, цивілізація, натуральне господарство, поділ праці, продуктивність праці, автаркія, спеціалізація, економічні системи: традиційна, ринкова, командна і змішана, *Homo oeconomicus*, *invisible hand*, раціональний гедонізм, *Homo institutus*, *Homo soveticus*, власність, пучок прав власності, специфікація прав власності, роздержавлення, приватизація.

Тема 4.1. Товар, послуга, споживча і мінова вартість, вартість, конкретна та абстрактна праця, суспільно-необхідні витрати праці, корисність блага, граничний аналіз, маржиналізм, гранична корисність, кількісна (кардиналістська) та порядкова (ординалістська) теорії корисності.

Тема 4.2. Бартер, проста, повна, загальна форми вартості, міра вартості, засіб обігу, засіб нагромадження, засіб платежу, світові гроші, вексель, ліквідність, рівняння І.Фішера, інфляція, дефляція, пластикові картки: дебетові, кредитні, доларизація.

Тема 5. Ринок, суб'єкти ринку, інфраструктура ринку, біржа, попит, пропозиція, рівновага, демпінг, кон'юнктура, маркетинг.

Для перевірки засвоєння знань з решти розділів проводяться **контрольні роботи**. Вони виконуються студентами в аудиторії під час практичних занять. Роботи мають відбивати знання, отримані студентом під час лекцій та групових занять, а також результати самостійного опрацювання літератури.

Приклади контрольних робіт

Контрольна робота №1 (розділ III)

1. Чи є синонімами чинники виробництва і ресурси?
2. Намалюйте криву Лоренца. Що вона ілюструє?
3. Дайте визначення та наведіть приклади показників потоку та запасу.
4. Чим земля відрізняється від інших ресурсів?
5. Визначте та наведіть риси чистої монополії.

Контрольна робота №2 (розділ IV + розділ V)

1. Коли та у зв'язку з чим макроекономіка виокремилася у самостійний розділ економічної теорії?
2. Чому до 1825 р. ринкова економіка не знала економічних криз?
3. Що мав на увазі А. Оукен, який писав, що гроші від багатих до бідних можливо переносити лише дірявим цебром?
4. Яку роль відіграє зовнішня торгівля у розподілі економічних ресурсів?
5. Як можна довідатися про дійсну цінність однієї валюти відносно іншої?

Заочна форма:

Обсяг практичних занять у студентів заочної форми навчання обмежується 10 годинами. Тож основний наголос робиться на самостійну роботу у вигляді виконання **індивідуальної контрольної роботи**. Завдання по варіантах наведені в Методичних вказівках до написання контрольної роботи з основ економічної теорії для студентів заочної форми навчання. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 28 с. (Методична серія; випуск 317) (В.А. Палехова, І.В. Прядко).

3.4. Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання: проектор, екран, ноутбук/комп'ютер.

Програмне забезпечення: PowerPoint, MSWord, Excel

Доступ до мережі internet, точка доступу Wi-Fi.

Система електронного навчання Moodle 3.9.

Сервіси відеозв'язку: Google Meet, Zoom, Skype

4. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в формі екзамену. Він передбачає письмову роботу та усну відповідь.

Перелік категорій, які зустрічаються в екзаменаційних білетах та знання яких потрібно для відповіді на питання):

1. Політекономія, економікс, меркантилізм, фізіократи, класична, неокласична школи, кейнсіанство, монетаризм, неолібералізм, інституціоналізм, *laissez faire*.
2. Потреби, блага, неекономічні, економічні блага, економічні ресурси, праця, земля, капітал, підприємницькі здібності, альтернативні витрати, мікроекономіка, макроекономіка, позитивний, нормативний методи, *ceteris paribus*.
3. Натуральне господарство, поділ праці, продуктивність праці, економічні системи: традиційна, ринкова, командна і змішана, *Homo oeconomicus*, *invisible hand*, *Homo institutiis*, власність, приватна власність, стимули.
4. Товар, послуга, корисність блага, граничний аналіз, маржиналізм, гранична корисність, закон спадної граничної корисності.
Бартер, функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб нагромадження, ліквідність, рівняння І. Фішера, інфляція, дефляція, закон Грешема-Коперника.
5. Ринок, суб'єкти ринку, інфраструктура ринку, попит, пропозиція, чинники попиту, чинники пропозиції, субститути, комплементарні товари, ринкова рівновага (рівновага Маршалла, ножиці Маршалла), демпінг, кон'юнктура, маркетинг, *“to be Amazoned”*.
6. Чинники виробництва, трудомісткі, капіталомісткі, матеріаломісткі галузі, заробітна платня, рента, позичковий відсоток, прибуток, основний і оборотний капітал, амортизація, гранична продуктивність, закон спадної граничної продуктивності, похідний попит.
7. Заробітна платня, номінальна і реальна, профспілки, ринок праці, ефект заміщення, ефект доходу, людський капітал, інвестиції в людський капітал, крива Лоренца, коефіцієнт Джині.
8. Капітал, речовий, грошовий, людський капітал, соціальний капітал, інвестиції, показники запасу і потоку, часові переваги, позичковий капітал, позичковий відсоток, дисконтування, кредит, економічна рента, земельна рента, диференційна (I, II), ціна землі, іпотечне кредитування.
9. Підприємець, менеджер, підприємницькі здібності, прибуток, явні, неявні, бухгалтерські, економічні витрати; бухгалтерський, економічний, нормальний прибуток, фірма,

- трансакційні витрати, диверсифікація, малий бізнес, особисте володіння, товариство, акціонерне товариство (корпорація).
10. Емітент, цінні папери, акція, облігація, дивіденд, контрольний пакет, ринок цінних паперів – первинний, вторинний, курс акцій, фондова біржа, біржові (фондові) індекси.
  11. Конкуренція, цінова і нецінова конкуренція, злиття та поглинання, досконала і недосконала конкуренція, чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія, антимонопольне законодавство.
  12. Макроекономіка, система національних рахунків (СНР), валовий внутрішній продукт (ВВП), національне багатство.
  13. Економічний розвиток, економічне зростання, темп зростання ВВП, екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання, ресурсне прокляття.
  14. Економічний цикл, циклічність, фази циклу: підйом, скорочення, спад, рецесія, депресія, риси економічного спаду, наслідки економічної кризи, Велика депресія, “мильні бульбашки”, основні особливості кризи, що викликана пандемією.
  15. “Нічний сторож”, “футбольний арбітр”, фрайбурзька школа, “фіаско ринку”, суспільні блага, зовнішні ефекти (екстерналії), асиметричність інформації (інтерналії), “фіаско уряду”.
  16. Держбюджет, сальдо бюджету; дефіцит бюджету, профіцит бюджету, податки, прямі та непрямі податки, податок на додану вартість (ПДВ), акциз, “*sin tax*”, мито, тверді, пропорційні, прогресивні та регресивні ставки оподаткування, крива Лаффера, державний борг, зовнішній та внутрішній борг, борговий тягар.
  17. Глобалізація, абсолютні і порівняльні переваги, теорема Хекшера-Оліна, парадокс Леонтєва, протекціонізм, торговельний і платіжний баланс, дефіцит, профіцит торговельного балансу, промисловий і позичковий капітал, прямі й портфельні інвестиції, “відплив умів”.
  18. Валютний курс, золотий паритет, Ямайська система фіксовані та “плаваючі” валютні курси, паритет купівельної спроможності, девальвація, ревальвація, колективні валюти

Приклад екзаменаційного білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ Кафедра економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) _____
 Спеціальність: _____ 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» _____
 Семестр Осінній _____ Навчальна дисципліна Основи економічної теорії _____

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

*Дайте розгорнуту відповідь на питання 1–5 (кожна відповідь – 6 балів),
 підготуйтеся до усної розмови з питання 6 (10 балів).*

1. Визначте та поясніть, яке твердження можна віднести до позитивного, а яке – до нормативного аналізу:
  - а) захищаючи вітчизняного виробника, уряд може підвищити рівень митних тарифів;
  - б) виходячи з шкідливості паління, уряду слід підвищити акцизні податки на тютюнові вироби;
  - в) якщо уряд підвищить митні тарифи на імпортні товари, вони подорожчають для українців;
  - г) уряд збирається зменшити податки на прибуток підприємців для покращення бізнес-клімату.

2. Як зміниться рівноважна ціна і рівноважна кількість вакцин від коронавірусу, якщо все більше людей вірить в змову, згідно з якою Білл Гейтс хоче вживити людям мікрочіпи під виглядом вакцинації, та позитивно завершилися великомасштабні випробування ще кількох вакцин. Прокоментуйте та проілюструйте.
3. Чому в США домашньої прислуги значно менше, ніж в Індії, хоча США є багатшою країною?
4. Про що свідчать від'ємні темпи економічного зростання?
5. Чим можна пояснити існування податку на подарунок?
6. Стисла характеристика науково-популярного твору економічної тематики (за власним вибором).

Затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва.
 Протокол № 4 від 16.11.20

Завідувач кафедри економіки та підприємництва _____ О. Б. Кузьменко
 (підпис)
 Екзаменатор, доцент кафедри економіки та підприємництва _____ В. А. Палехова
 (підпис)

5. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Опитування на групових заняттях	2x5=10
2	Економічні диктанти	2x5=10
3	Колоквіум	10
4	Контрольна робота №1	5
5	Контрольна робота №2	5
6	Участь в грі «Моделювання фондового ринку»	5
7	Домашні творчі роботи	3x5=15
	Іспит	40
	Всього	100

Робота студентів оцінюється за якістю підготовки до практичних занять, яка перевіряється шляхом усного та письмового опитування. Якщо завдання для усного опитування носять пошуковий характер, то письмове зазвичай має на меті перевірити, наскільки студенти засвоїли термінологію та уявляють внесок в економічну теорію видатних вчених (написання економічних диктантів). Окремі завдання можуть бути в тестовій, графічній формі. Пропонуються питання для самоконтролю.

Домашні творчі роботи передбачають тривале обміркування. Вони оцінюються відповідно до повноти розкриття питання. Робота повинна бути написана з максимально можливим використанням категоріального апарату, в ній мають бути проілюстровані відповідні принципи та закономірності економічної теорії. Тож при оцінці беруться до уваги:

- знання та розуміння теоретичного матеріалу;
- аналіз та оцінка наявної інформації;
- побудова суджень.

Ще одним видом письмового опитування є контрольні роботи. Студентам пропонується відповісти на відкриті питання. У кожному варіанті п'ять питань, які оцінюються однаково: одне завдання – один бал.

При вивченні теми 10 «Акціонерний капітал. Ринок цінних паперів» передбачено проведення ділової гри. Переможці визначаються за сумою умовного доходу, що зароблений на кінець третього тижня гри.

Критерії оцінювання іспитової роботи: повна і правильна відповідь на 1–5 питань оцінюється в 6 балів, відповідь на питання щодо змісту книги науково-популярної економічної тематики – 10 балів. Максимальна оцінка роботи – 40 балів.

Заочна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Розгляд питань на групових заняттях	Не оцінюється
2	Індивідуальна контрольна робота	60
	Іспит	40
	Всього	100

Розгляд питань на практичних заняттях, передусім, має на меті продемонструвати, як слід застосовувати економічну теорію в аналізі реальних економічних ситуацій. У подальшому студенти використовують набуті навички, виконуючи завдання індивідуальної контрольної роботи. Робота оцінюється в 60 балів. Відповіді на кожне із запропонованих (згідно з варіантом) питань повинні бути повні, змістовні й ґрунтовні, у разі необхідності можуть бути проілюстровані графічно. Наприкінці роботи наводиться перелік літератури, що була використана.

Робота надається в електронному вигляді через систему Moodle. Критерії оцінки:

- 1) повнота виконання завдань;
- 2) послідовне викладення матеріалу;
- 3) наявність обґрунтувань та пояснень;
- 4) логічність викладення думок та розуміння матеріалу.
- 5) своєчасність здачі роботи.

6. Методи навчання

На лекціях використовується пояснювально-ілюстративний метод. Усі лекції супроводжуються презентаціями PowerPoint. Окремі питання подаються з використанням методу проблемного викладу.

Проведення економічних диктантів та колоквиуму дозволяє застосувати репродуктивний метод, оскільки йдеться про відтворення знань. Таким чином перевіряється ступінь володіння економічною термінологією, що є надто важливим для формування економічного лексикону (аналогічно словниковому запасу при вивченні іноземної мови).

При опитуваннях на практичних заняттях та підготовці домашніх творчих робіт застосовується евристичний або частково-пошуковий метод, адже вони передбачають творче використання засвоєних знань.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. За ред. В.Д. Базилевича. Київ. КНУ ім. Т. Шевченка. 9-те вид., доповн. Київ: Знання, 2014. 710 с.
2. Панчишин С.М., Островерх П.І., Грабинська І.В. Аналітична економіка. Макроекономіка і мікроекономіка. У 2 книгах. Книга 1. Вступ до аналітичної економіки. Макроекономіка. Львів: Апріорі, 2020. 648 с.
3. Палехова В. А. Політична економія : Підручник. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2012. 320 с.

4. McConnell C., Brue S. and Flynn S. (2018) Economics. 21st Edition.

7.2. Додаткові:

1. Економічна теорія. Підручник. За заг. ред. М.О. Соколова. Київ: ЦУЛ, 2017. 532 с.
2. Економічна теорія: політекономія : практикум: навч. посіб. За ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2013. 496 с.
3. Економічна теорія. Політекономія : навч. посіб. / В.М. Семененко, Д.І. Коваленко. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : ЦУЛ, 2011. 428 с.
4. Економічна теорія : підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2018. 608 с.
5. Економічна теорія. Політекономія : підручник / В.М. Тарасевич, О.Ю. Бобровська, В.К. Лебедєва та ін. За ред. В.М. Тарасевича. Київ: Знання, 2012. 206 с.
6. Скорик Г.І. та ін. Вступ до макро- і мікроекономіки. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2019. 164 с.
7. Сміт А. Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй (An Inquiry Into The Nature And Causes Of The Wealth Of Nations). Київ: Наш формат, 2018. 722 с.
8. Туган-Барановський М.І. Основи політичної економії. Львів: Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 628 с.
9. Уразов А.У., Саух І.В., Вікарчук О.І.. Основи економічної науки : Навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2017. 312 с.
10. Федоренко В.Г. Політична економія. Підручник. 2-е вид. Київ: Алерта, 2015. 487 с.
11. Фрідман М., Капіталізм і свобода (Capitalism and Freedom). К.: Наш формат, 2017. 216 с.
12. Якобчук В.П. Економічна теорія : навч. посіб. 3-тє вид. Київ: Ліра-К, 2015. 408 с.

8.3. Науково-популярні:

1. Аузан О. Економіка всього. Як інститути визначають наше життя. Київ: Laurus, 2017. 144 с.
2. Гарфорд Т. Речі, що змінили світ. Історія економіки в 50 винаходах (Fifty Inventions That Made The Modern Economy). Київ: Наш формат, 2018. 344 с.
3. Геращенко О. Економіка ХХІ. Доповн. вид. Київ: Фоліо, 2016. 304 с.
4. Геращенко О. Економіка. Серія Власний бізнес. Перший крок. Київ: Фоліо, 2020. 128 с.
5. Канеман Д. Мислення швидке й повільне. Київ: Наш формат, 2017. 480 с.
6. Левітт С., Дабнер С. Думай як фрік (Think Like a Freak). Київ: Наш формат, 2016. 216 с.
7. Левітт С., Дабнер С. Фрікономіка. Зворотний бік усього на світі (Freakonomics: A Rogue Economist Explores the Hidden Side of Everything). Київ: Наш формат, 2017. 248 с.
8. Левітт С., Дабнер С. Суперфрікономіка (SuperFreakonomics: Global Cooling, Patriotic Prostitutes, and Why Suicide Bomber Should Buy Life Insurance). Київ: Наш формат, 2018. 256 с.
9. Реворт К. Економіка пончика. Як економісти ХХІ століття бачать світ (Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist). Київ: Наш формат, 2019. 296 с.
10. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу (The Ascent of Money: A Financial History of the World). Київ: Наш формат, 2017. 384 с.
11. Чанг Х.-Ю. Економіка. Інструкція з використання (Economics: The User's Guide). Київ: Наш формат, 2016. 400 с.
12. Чанг Х.-Ю. 23 прихованих факти про капіталізм (23 things they don't tell you about capitalism). Київ: Наш формат, 2018. 296 с.

